

פרשת תרומה – רביעי

וַעֲשִׂיתָ אֶת־הַקֶּרְשִׁים טו וַתַּעֲבִיד יֵת דְּפִיא, לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים: למשכנא, דאעי שטין, קימין.

כז» **וַעֲשִׂיתָ אֶת הַקֶּרְשִׁים:** הל"ל ועשית קרשים כמו שנאמר בכל דבר ודבר מהו הקרשים מאותן העומדין ומיוחדין לכך. יעקב אבינו נטע ארזים במצרים וכשמת צוה לבניו להעלותם עמם כשיצאו ממצרים ואמר להם שעתידי הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים ראו שיהיו מזומנים בידכם הוא שיסד הבבלי בפיוט שלו טס מטע מזורזים. קורות בתינו ארזים. שגזדרזו להיות מוכנים בידם מקודם לכן: **עצי שטים עומדים:** איתשטנבי"ש בלע"ז שיהא אורך הקרשים זקוף למעלה בקירות המשכן ולא תעשה הכתלים בקרשים שוככים להיות רוחב הקרשים לגובה הכתלים קרש על קרש:

טז» **עֲשֹׂר אֲמוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ** טז **עֶסֶר אַמִּין, אַרְבָּא וְאַמָּה וַחֲצִי הָאֲמָה רָחֵב** דדפא; **וְאַמָּתָא וּפְלִגְתָּא הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:** אמתא, פתיא דדפא חד.

כז» **עֲשֹׂר אֲמוֹת אֹרֶךְ הַקֶּרֶשׁ:** למדנו גבהו של משכן עשר אמות: **ואמה וחצי האמה רוחב:** למדנו ארכו של משכן לכ' קרשים שיהיו בצפון ובדרום מן המזרח למערב ל' אמה:

יז» **שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד** יז **תְּרִין צִירִין, לְדָפָא חַד מִשְׁלָבֵת אִשָּׁה אֶל־אֶחָתָהּ בֵּין תַּעֲשֶׂה לְכָל קֶרֶשִׁי הַמִּשְׁכָּן:** משלבין, חד לקביל חד; בין תעביד, לכל דפי משכנא.

כז» **שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:** היה חורץ את הקרש מלמטה באמצעו בגובה אמה ומניח רביע רחבו מכאן ורביע רחבו מכאן והן הן הידות והחריץ חצי רוחב הקרש במקצע (רוצה לומר קרש נקרא מה שנשארו לאחר שחרץ מכאן ומכאן. ואז נשאר רוחב אמה. נמצא חצי רוחב הקרש שבאמצע הוא חצי אמה. וכן פרש רש"י בהדגא בפ' הוורק דף צ"ח שהחריץ באמצע רחב חצי אמה. והיה חורץ רביעית אמה מפל צד. וכל יד היה רוחב רביעית אמה. וכן כל שפת אדן היה רוחב רביעית אמה. ודוק היטב. ואז סרה תלנות הרמב"ן ונתייחסו מסלקת) ואותן הידות מכנים באדנים שהיו חלולים והאדנים גבהן אמה ויושבים רצופים מ' זה אצל זה וידות הקרש הנכנסות בחלל האדנים חרוצות משלשה צדיהן רוחב החריץ כעובי שפת האדן שיכסה הקרש את כל ראש האדן שאל"כ נמצא רוח בין קרש לקרש כעובי שפת שני האדנים שיפסיקו ביניהם וזהו שנאמר ויהיו תואמים מלמטה שיחרוץ את צדי הידות כדי שיתחברו הקרשים זה אצל זה: **משולבות:** עשויות כעין שליבות סולם מובדלות זו מזו ומשופין ראשיהם לכנס בתוך חלל האדן כשליבה הנכנסת בנקב בתוך עמודי הסולם: **אשה אל אחתה:** מכוונות זו כנגד זו שיהיו חריציהם שווים זו כמדת זו כדי שלא יהיו שתי ידות זו משוכה לצד פנים וזו משוכה לצד חוץ בעובי הקרש שהוא אמה ותרגום של ידות צירין לפי שדומות לצירי הדלת הנכנסים בחורי המפתח:

יח» **וַעֲשִׂיתָ אֶת־הַקֶּרְשִׁים** יח **וַתַּעֲבִיד יֵת דְּפִיא, לַמִּשְׁכָּן, עֶסְרִין דְּפִין, לְרוּחַ עֵיבַר דְּרוּמָא.** למשכנא, עסרין דפין, לרוח עיבר דרומא.

כז» **לִפְּאֵת נִגְבָּה תִּמְנָה:** אין פאה זו לשון מקצוע אלא כל הרוח קרויה פאה כתרגומו לרוח עיבר דרומא:

יט» **וְאַרְבַּעִים אַרְנֵי־כֶסֶף** יט **וְאַרְבַּעִין, סְמָכִין דְּכֶסֶף, תַּעֲבִיד, תַּחֲוֹת עֶסְרִין דְּפִין:** דכסף, תעביד, תחות עסרין דפין: תרין סמכין תחות דפא חד, לתרין צירוחי, ויתרין סמכין תחות דפא חד, לתרין צירוחי.

כ» **וּלְצִלַּע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִי** כ **וּלְסֹטֵר מִשְׁכָּנָא לִפְּאֵת צָפוֹן עֲשָׂרִים קֶרֶשׁ:** תננינא, לרוח צפונא, עסרין, דפין.

כא» **וְאַרְבַּעִים אַרְנֵיהֶם כֶּסֶף** כא **וְאַרְבַּעִין סְמָכֵיהוֹן, שְׁנֵי אַרְנֵים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו וּשְׁנֵי אַרְנֵים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לְשְׁתֵּי יָדָתָיו:** דכסף: תרין סמכין, תחות דפא חד, ויתרין סמכין, תחות דפא חד.

כב» **וּלְיִרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה** כב **וּלְסִפֵּי מִשְׁכָּנָא, תַּעֲשֶׂה שֵׁשָׁה קֶרֶשִׁים:** מערכא, תעביד, שתא דפין.

כז» **וּלְיִרְכְּתֵי:** לשון סוף כתרגומו ולספי. ולפי שהפתח במזרח קרוי מזרח פנים והמערב אחרים וזהו סוף שהפנים הוא הראש: **תעשה ששה קרשים:** הרי ט' אמות רוחב:

כג» **וּשְׁנֵי קֶרֶשִׁים תַּעֲשֶׂה לַמִּקְצַעַת הַמִּשְׁכָּן בִּירְכָתָיִם:** כג ויתרין דפין תעביד, לזוית משכנא בסופהון.

כד» **וַיְהִיו תְּאֻמָּם מִלְמַמָּה** כד **וַיְהוּן מְכוּנִין, וַיַּחֲדּוּ יְהִיו תַּמִּים עַל־רֹאשׁוֹ מִלְרַע, וּבַחֲדָא יְהוּן מְכוּנִין עַל רִישִׁיהוֹן, אֶל־הַטַּבַּעַת הָאֶחָת בֵּין יְהִיָּה לְשִׁנֵּיהֶם לְשִׁנֵּי הַמִּקְצַעַת לְתַרְוִיהוּן, לְתַרְתִּין זִוְיָן יְהִיוּ:** מלרע, ובחדא יהון מכונין על רישיהון, לעזקתא חדא; בין יהי לשניהם לשני המקצעת לתרויהון, לתרתין זוין יהיו.

כז» **וַיְהִיו תְּאֻמָּים מִלְמַטָּה:** כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני הארנים ביניהם להרחיקן זו מזו כמו שפרשתי שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן וכן הקרש שאצלו ונמצאו תואמים זה לזה וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חריץ של צד קרש הצפוני והדרומי כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם: **ויחדו יהיו תמים:** כמו תאומים: **על ראשו:** של קרש: **אל הטבעת האחת:** כל קרש וקרש היה חרוץ מלמעלה ברחבו שני חריצין בשני צדיו כמו עובי טבעת ומכניסו בטבעת אחת נמצא מתאים לקרש שאצלו. אבל אותן טבעות לא ידעתי אם קבועות הן אם מטולטלות. ובקרש שבמקצוע היתה טבעת בעובי הקרש (נראה כי מלות הדרומי והצפוני אלמטה קאי. ורוצה לומר שהדרומי והצפוני וראש קרש כו' נכנס לתוכו ומה שקתוב היתה טבעת בעובי קרש רוצה לומר בעובי קרש המערבי. ודו"ק) הדרומי והצפוני וראש קרש המקצוע שבסדר מערב נכנס לתוכו נמצאו שני הכתלים מחברים: **בין יהיה לשניהם:** לשני הקרשים שבמקצוע לקרש שבסוף צפון ולקרש המערבי וכן לשני המקצועות:

כה» **וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קֶרֶשִׁים** כה **וַיְהוּן, תַּמְנִינָא דְּפִין, וְסַמְכֵיהוֹן דְּכֶסֶף, שְׁתַּת עֶסֶר סְמָכִין:** דכסף, תמנינא דפין, וסמכיהון דכסף, שתת עסר סמכין: תרין סמכין, תחות דפא חד, ויתרין סמכין, תחות דפא חד.

כז» **וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קֶרֶשִׁים:** הן האמורות למעלה תעשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקצועות נמצאו שמונה קרשים בסדר מערבי. כך שנויה במשנה מעשה סדר הקרשים במלאכת המשכן. היה עושה את האדנים חלולים וחרוץ את הקרש מלמטה רביע מכאן ורביע מכאן והחריץ חציו באמצע ועשה לו שתי ידות כמין שני חמקין. (ול' נראה שהגרסא כמין שני חקין) כמין שני שליבות סולם המבדלות זו מזו ומשפות להכנס בחלל האדן כשליבה הנכנסת בנקב עמוד הסולם והוא לשון משולבות עשויות כמין שליבה ומכניסן לתוך שני אדנים שנאמר שני אדנים שני אדנים וחרוץ את הקרש מלמעלה אצבע מכאן ואצבע מכאן ונותנין לתוך טבעת אחת של זהב כדי שלא יהיו נפרדין זה מזה שנא' ויהיו תואמים למטה וגו' כך היא המשנה והפרוש שלה הצעתי למעלה בסדר המקראות:

כו» **וַעֲשִׂיתָ בְּרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים** כו **וַתַּעֲבִיד עֲבָרִי, דְּאָעִי שִׁטִּין, חֲמִשָּׁא, לְדָפִי סֹטֵר מִשְׁכָּנָא חַד.** והעביד עברי, דאעי שטין, חמשא, לדפי סטר משכנא חד.

כז» **וְהָיָה בְּרִיחִם:** כתרגומו עברין ובלע"ז אשפ"ריש: **חמשה לקרשי צלע המשכן:** אלו ה' ג' הן אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות זה מברית עד חצי הכותל וזה מברית עד חצי הכותל זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה עד שמגיעין זה לזה נמצא שעליון ותחתון שנים שהן ארבע אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומברית מקצה הכותל ועד קצהו שנא' והבריח התיכון וגו' מברית מן הקצה אל הקצה שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש משלשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה וכל חלק הוא רביע אורך הקרש ושני חלקים בין טבעת לטבעת כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו אבל לברית התיכון אין טבעות אלא הקרשים נקובים בעובים והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה וזהו שנא' בתוך הקרשים הבריחים העליונים והתחתונים שבכפון ושבדרום אורך כל אחת ט"ו אמה והתיכון ארכו ל' אמה וזהו מן הקצה אל הקצה מן המזרח ועד המערב וה' בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים ו' אמות והתיכון ארכו י"ב כנגד רוחב ח' קרשים כך היא מפורשת במלאכת המשכן:

כז» **וְחַמִּשָּׁה בְּרִיחִם לַקֶּרְשֵׁי צִלְע־הַמִּשְׁכָּן** כז **וְחַמִּשָּׁא עֲבָרִין, לְדָפִי סֹטֵר מִשְׁכָּנָא תַּנְנִנָא; וְחַמִּשָּׁא עֲבָרִין, לְדָפִי סֹטֵר מִשְׁכָּנָא, לְסוּפְהוֹן, מַעֲרָבָא.** והחמשא עברין, לדפי סטר משכנא תננינא; וחמשא עברין, לדפי סטר משכנא, לסופהון, מערכא.

כח» **וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקֶּרֶשִׁים מִבְּרִיחַ מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:** כח ועברא מצינאה, בגו דפיא, מעבר, מן סיפי לספי.

כט» **וְאֶת־הַקֶּרְשִׁים תַּצְבֶּה** כט **וַיֵּת דְּפִיא תַּחְפִּי דַּהֲבָא, וַיֵּת עֲזָקְתָּהוֹן תַּעֲבִיד דַּהֲבָא אַתְרָא, לְעֲבָרִיא; וַתַּחְפִּי יֵת עֲבָרִיא, דַּהֲבָא.** דפיא תחפי דהבא, וית עזקתהון תעביד דהבא אתרא, לעבריא; ותחפי ית עבריא, דהבא.

כז» **בָּתִּים לְבְרִיחִים:** הטבעות שתעשה בהן יהיו בתים להכניס בהן הבריחים: **וצפית את הבריחים זהב:** לא שהיה זהב מדובק על הבריחים שאין עליהם שום צפוי אלא בקרש היה קבוע כמין ב' פיפיות של זהב כמין ב' סדקי קנה חלול וקובעין אצל הטבעות לכאן ולכאן ארכן ממלא את רוחב הקרש מן הטבעת לכאן וממנה לכאן והבריח נכנס לתוכו וממנו לטבעת ומן הטבעת לפה השני נמצאו הבריחים מצופים זהב כשהן תחובין בקרשים והבריחים הללו מבחוץ היו בולטות. הטבעות והפיפיות לא היו נראות בתוך המשכן אלא כל הכותל חלק מבפנים:

ל» **וְהַקְּמוֹת אֶת־הַמִּשְׁכָּן** ל **וַתָּקִים, יֵת מִשְׁכָּנָא:** והקמית את המשכן: לאחר שיגמור הקימהו: הראית בהר: קודם לכן שאני עתיד ללמדך ולהראותך סדר הקמתו:

כח» **וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקֶּרֶשִׁים מִבְּרִיחַ מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:** כח ועברא מצינאה, בגו דפיא, מעבר, מן סיפי לספי.

כט» **וְאֶת־הַקֶּרְשִׁים תַּצְבֶּה** כט **וַיֵּת דְּפִיא תַּחְפִּי דַּהֲבָא, וַיֵּת עֲזָקְתָּהוֹן תַּעֲבִיד דַּהֲבָא אַתְרָא, לְעֲבָרִיא; וַתַּחְפִּי יֵת עֲבָרִיא, דַּהֲבָא.** דפיא תחפי דהבא, וית עזקתהון תעביד דהבא אתרא, לעבריא; ותחפי ית עבריא, דהבא.